

УДК 657.1

Кононенко В.А.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Одеського державного аграрного університету***Цупаленко Ж.П.***студент
Одеського державного аграрного університету*

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті розглянуто важливість оптимальної кількості запасів для підприємства. Досліджено сучасний стан обліку господарських операцій, пов'язаних з організацією та здійсненням обліку виробничих запасів на підприємствах, і запропоновано напрями їх удосконалення. Проаналізовано основні проблеми, пов'язані з організацією та веденням обліку виробничих запасів на підприємствах, та запропоновано напрями їх удосконалення.

Ключові слова: запаси, класифікація запасів, оцінка запасів, облік запасів, напрями вдосконалення обліку запасів.

Кононенко В.А., Цупаленко Ж.П. УЧЕТ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

В статье рассмотрена важность оптимального количества запасов для предприятия. Исследовано современное состояние учета хозяйственных операций, связанных с организацией и осуществлением учета производственных запасов на предприятиях, и предложены направления их усовершенствования. Проанализированы основные проблемы, связанные с организацией и ведением учета запасов на предприятиях, и предложены направления их решения.

Ключевые слова: запасы, классификация запасов, оценка запасов, учет запасов, направления совершенствования учета запасов.

Kononenko V.A., Tsupalenko Z.P. ACCOUNT OF PRODUCTIVE SUPPLIES: THE MODERN STATE THAT DIRECTIONS OF IMPROVEMENT

In the article the importance of optimal number of stocks for the enterprise. Researched the current state accounting of business transactions related to the Organization and implementation of inventory accounting in enterprises Ta directions of improving them. Analysed the main problems related to the Organization and conduct of the stocks accounting at enterprises and the directions of their decision.

Keywords: supplies, classification of production supplies, inventory, accounting for inventories, ways to improve of accounting reserves.

Постановка проблеми. Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Добре побудований, належним чином організований облік запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, мають суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства.

Виробничі запаси – важлива складова частина національного багатства країни. Матеріали – предмети, які є матеріально-речовою основою виготовленої продукції. Вони беруть участь у виробничому процесі одноразово і переносять свою вартість на кінцеву продукцію повністю, тому контроль їх збереження і раціонального використання має важливе значення [6, с. 72].

Розвиток господарських зв'язків в умовах ринку значно розширює кількість користувачів обліковою і звітною інформацією. Ними є не тільки працівники управління, безпосередньо пов'язані з підприємством, а й зовнішні користувачі інформації, які мають прямий фінансовий інтерес: банки – при вирішенні питань про надання кредитів; постачальники – при укладанні договорів на поставку товарно-матеріальних цінностей; інвестори, засновники, акціонери, яких цікавить рентабельність укладеного капіталу і можливість одержання доходів (дивідендів). Значний інтерес облікова інформація має також для працівників податкових і фінансових служб, органів державної статистики й управління [9, с. 380]. Для формування і накопичення достовірної інформації про наявність та ефективність використання запасів перед бухгалтерським обліком мають бути виконані наступні завдання:

- забезпечення точності оцінки запасів на будь-яку дату;
- періодичне уточнення вартості запасів;
- проведення інвентаризацій матеріальних цінностей з метою виявлення непотрібних та таких, що втратили свою цінність;
- точне визначення вартості придбаних матеріальних цінностей;
- точність оцінки спожитих та реалізованих матеріалів;
- своєчасне документування операцій, пов'язаних з рухом матеріалів та їх залишків [10, с. 193].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем обліку виробничих запасів зробили такі вітчизняні науковці, як А.В. Алексеева, О.А. Бакурова, Т.В. Вождарнік, О.В. Болдуєва, О.І. Коблянська, О.П. Левченко, Н.М. Малюга, К.С. Нагірська, Л.В. Нападовська, М.Ф. Огійчук, О.М. Рибалко, І.Б. Садовська, Н.М. Ткаченко та ін. Однак вивчення наукових праць свідчить про те, що й досі залишаються дискусійними теоретичні положення і важливі питання обліку виробничих запасів, що потребують удосконалення.

Мета статті полягає у вивченні теоретичного та практичного досвіду організації бухгалтерського обліку запасів та розробці шляхів їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: дослідити питання визначення терміну «запаси» в нашій країні та міжнародній практиці; вивчити склад та структуру виробничих запасів; класифікацію та джерела надходження запасів до підприємства; оцінку запасів при надходженні та використанні запасів; сучасний стан синтетичного та аналітичного обліку; на під-

ставі проведених досліджень запропонувати заходи щодо удосконалення обліку запасів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «запаси» у вітчизняній науковій літературі з'явився в період реформування бухгалтерського обліку в Україні з метою наближення його до міжнародних стандартів. До цього часу ця категорія характеризувалась як: товарно-матеріальні цінності, предмети праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси тощо. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [5], що максимально відображає зміст МСФО 2 «Запаси» [4], під запасами слід розуміти активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Однак поняття виробничих запасів у зазначених нормативних документах не згадується, тоді як форма фінансової звітності № 1 «Баланс» передбачає статтю «Виробничі запаси», де показується вартість запасів малоцінних та швидкозношуваних предметів, сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу [8, с. 1032].

У бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали [7, с. 229–230].

До запасів відносять предмети праці, які призначені для використання у виробництві, для виготовлення продукції та господарських потреб, придбані для подальшого перепродажу або використовуються для обслуговування виробництва, виконання робіт, послуг і потреб управління.

Відповідно до П(С)БО 9, запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [5].

Запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;
- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначену для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року [7, с. 232–233].

Для сільськогосподарських підприємств характерною особливістю є висока питома вага у загальній структурі запасів таких цінностей, які призначені для процесу виробництва.

Специфічною особливістю запасів є те, що вони в процесі виробництва використовуються повністю і тому для кожного нового процесу виробництва їх потрібно замінити новими.

У собівартості аграрних підприємств питома вага витрат використаних запасів складає біля 75%, а в окремих високотехнологічних – 80–85%. Тому питанням обліку виробничих запасів приділяється велика увага. Бухгалтерський облік призначений забезпечити постійний контроль своєчасного і повного надходження і оприбуткування запасів на складах підприємства.

Придбані та вироблені на підприємстві запаси зараховуються за первинною вартістю (вартість запасів, що придбані за плату) із включенням таких фактичних витрат:

- суми, сплачені постачальнику відповідно до умов договору;
- суми, сплачені за інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги, пов'язані з пошуком, придбанням матеріалів, запасів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які відшкодовуються підприємству;
- витрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати із страхування та проценти за комерційний кредит постачальників;
- інші витрати, пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні до використання [11, с. 239–240].

В інших випадках оцінка запасів визначається за такою методикою:

1. Запаси, що виготовлені власними силами підприємства, оцінюються за собівартістю їх виробництва.
2. Запаси, внесені до статутного капіталу підприємства, оцінюються за погодженою засновниками підприємства справедливою собівартістю.
3. Запаси, отримані підприємством без відповідної оплати, оцінюються за їх справедливою вартістю.
4. Запаси, що надійшли в результаті обміну на відповідні подібні запаси, оцінюються за балансовою вартістю переданих запасів. Якщо балансова вартість запасів перевищує їх справедливу вартість, то первинною вартістю отриманих запасів буде їх справедлива вартість. Різниця між балансовою вартістю і справедливою вартістю переданих запасів відноситься до складу витрат звітного періоду.
5. Запаси, які придбані в обмін на неподібні запаси, оцінюються за справедливою вартістю переданих запасів, збільшених на суму грошей чи їх еквівалентів, що була передана в процесі обміну [3, с. 64].

Виробничі запаси надходять на склади підприємства з різних джерел: від постачальників відповідно до укладених договорів на поставку, в яких зазначено найменування матеріальних ресурсів, обсяги і строки поставок, ціни, способи доставки; від оприбуткування запасів, виготовлених у своїх виробничих підрозділах; у повернення запасів із виробничих підрозділів на склади; оприбуткування відходів

виробництва; залишків, виявлених при інвентаризації; оприбуткування запасів, отриманих від ліквідації основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів; надходження через підзвітних осіб.

Кожна господарська операція з надходження запасів повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми [11, с. 245–246].

Для раціональної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація (табл. 1).

Наведена класифікація запасів забезпечує виконання основних завдань організації обліку та контролю виробничих запасів, серед яких: раціональне визначення одиниці обліку запасів та формування номенклатури-цінника; організація складського господарства; достовірне визначення первісної вартості запасів; визначення умов переоцінки запасів на дату балансу та методів їх оцінки в разі вибуття; розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності. Забезпечення зберігання виробничих запасів здійснюють такими методами: через систему матеріальної відповідальності – укладанням договорів з працівниками, які мають доступ до оформлення документів про рух матеріальних цінностей; документальне оформлення всіх операцій руху матеріальних цінностей (прийняття, відпуск, списання); затвердження окремим наказом посадового списку осіб, що мають право підписувати документи з прийняття, відпуску та списання матеріальних цінностей; налагодження складського господарства; проведення інвентаризації (вибіркової та суцільної).

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Запаси визнаються активом, якщо існує вірогідність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, а їх вартість може бути достовірно визначена [10, с. 184]. Важливе значення для правильного обліку має також порядок оцінки запасів.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси», придбані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Первісною вартістю запасів, які прибрані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, які сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю); суми, які сплачуються за інформаційні, посередницькі та інші послуги у зв'язку з пошуком та придбанням запасів; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; затрати по заготівлі, на вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, включаючи витрати по страхуванню і ризику транспортування запасів; інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання за призначенням. До таких витрат, зокрема, належать прямі витрати підприємства на доробку і підвищення якісних характеристик запасів. Оцінка вибуття запасів у разі відпуску матеріалів у виробництво, продажу або іншому

Таблиця 1

Характеристика основних видів запасів

№ п/п	Класифікація групи за призначенням	Вид запасів	Характеристика
1	За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих запасів і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
		Сезонні	Запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи сезонному транспортуванні
2	За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
		У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
		В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
3	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Запаси, що відповідають запланованим обсягам запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понаднормові	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
4	За наявністю на початок і кінець звітного періоду	Початкові	Величина запасів на початок звітного періоду
		Кінцеві	Величина запасів на кінець звітного періоду
5	По відношенню до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
		Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству і знаходяться на ньому через визначені обставини
6	За ступенем ліквідності	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін без значних витрат первісної вартості таких запасів
		Неліквідні	Виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних витрат первісної вартості таких запасів
7	За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство ззовні від інших підприємств і не підлягли обробці на даному підприємстві
		Вторинні	Матеріали і вироби, що після первинного використання можуть застосовуватись вдруге на підприємстві (відходи виробництва)
8	За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
		Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві
9	За сферою використання	У сфері виробництва	Запаси, що знаходяться у процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво)
		У сфері обігу	Запаси, що знаходяться у сфері обігу (готова продукція, товари)
		У невиробничій сфері	Запаси, що не використовуються у виробництві

вибутті, згідно з Положенням, здійснюється по одному з таких методів: ідентифікована собівартість одиниці запасів; середньозважена собівартість; собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативні затрати; ціна продажу [10, с. 186].

Синтетичний облік придбаних запасів на рахунку 20 «Виробничі запаси» та його субрахунках підприємства обліковують за фактичною собівартістю їх придбання (заготівлі), яка, як зазначалося раніше, включає: покупну вартість і транспортно-заготівельні витрати (витрати на транспортування, навантаження, розвантаження, доставку до складів підприємства, включаючи націнки постачальницьких і посередницьких організацій, вартість послуг товарних бірж і брокерських контор, мито і митні збори тощо).

Ця собівартість виявляється, як правило, тільки наприкінці місяця – після відображення всіх заготівельних операцій і розподілу їх між окремими видами запасів. За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство за фактичною собівартістю та їх дооцінка. За кредитом цього рахунку відображаються використання запасів на виробництво продукції (робіт, послуг) та інше їх вибуття за середньозваженою фактичною собівартістю або за іншими цінами (п. 16 ПСБО 9 «Запаси»).

Для систематизації про надходження матеріальних цінностей і стан розрахунків з постачальниками використовується Журнал-ордер 5А с. -г., який об'єднується з відомістю. Протягом місяця записи в Журналі-ордері 5А с. -г. робляться на підставі документів постачальника, які надходять у бухгалтерію та відповідним чином обробляються. Доцільно відображати вартість матеріальних цінностей за купівельними цінами, в якості яких приймається ціна постачальника, що показана в рахунках до оплати. Усі інші елементи, що вказані у рахунках постачальника, у ціну не входять і відображаються окремо або входять до складу транспортно-заготівельних витрат. Журнал-ордер 5А с. -г. також відображає дані аналітичного обліку: кожний рахунок постачальника записується окремою позицією, де вказуються дані про вартість матеріальних цінностей у цілому або за їх окремими видами, що вирішує головний бухгалтер, сума податку на додану вартість, яка відшкодовується покупцю з бюджету, сума нестач, сума до оплати постачальнику і погашення заборгованості постачальнику. Такі записи робляться лінійно-позиційним способом. Разом із тим загальні підсумки Журналу 3 означають синтетичні дані або кореспонденцію рахунків та суми, які відносяться в дебет чи кредит відповідних рахунків. При застосуванні комп'ютерної техніки в обліку замість Журналу-ордера 5А с. -г. можуть складатися машинограми в розрізі, який необхідний не лише для складання фінансової звітності, а й для потреб менеджерів, які використовують машинограми для аналізу даних та прийняття управлінських рішень.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника. Кожна з груп виробничих запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів привласнюється номенклатурний номер, який записують до спеціального реєстру – номенклатури-цінника, де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу [11, с. 291].

Необхідними передумовами раціональної організації обліку запасів є: раціональна організація складського господарства; розробка номенклатури запасів; наявність інструкції з обліку виробничих запасів; правильне групування (класифікація) запасів; розробка норм витрачання запасів. Умовою постійного та прибуткового виробництва є правильна організація зберігання і використання виробничих запасів. Їх раціональне використання призводить до зниження собівартості виготовленої продукції, а отже, і ціни, що вплине на збільшення прибутку підприємства. Важливим є те, що запаси обслуговують сферу виробництва і є його матеріальною основою [1, с. 172].

Організація автоматизованого складського обліку дозволяє розв'язати наступні завдання обліку: контроль виконання договірних зобов'язань за кожним постачальником; відхилення фактичних матеріально-виробничих запасів від нормативних; спостереження за рухом матеріально-виробничих запасів за місцями зберігання і споживання.

Комп'ютеризація обліку виробничих запасів дозволить вирішити проблему аналітичного обліку. Якщо при застосуванні паперових форм обліку збільшення рівнів деталізації аналітичного обліку та переліку об'єктів аналітики вимагає збільшення кількості облікових працівників, то при застосуванні комп'ютерної техніки можна ефективно вести аналітичний облік з будь-яким рівнем деталізації та широкою номенклатурою аналітичних об'єктів. Реєстрація операцій у хронологічному і системному порядку в розрізі синтетичних та аналітичних рахунків, яка раніше здійснювалась окремо, поєднується в одному робочому процесі. При цьому контроль тотожності даних аналітичного та синтетичного обліку забезпечується автоматично. При паперових формах обліку операції накопичення даних в облікових реєстрах, обчислення підсумків та перенесення даних між обліковими реєстрами потребують великих затрат живої праці та завжди пов'язані з помилками. При застосуванні комп'ютерів ці операції виконуються без участі людини. Таким чином, за умови, що при застосуванні комп'ютерів не копіюється жодна з паперових форм, а ведеться єдиний хронологічний реєстр – Журнал операцій, забезпечується технічний механізм, а при належній організації первинного документування та документообігу – господарський. При вдосконаленні структури бухгалтерії одним з найважливіших факторів є можливість здійснення контролю точності облікових даних і надійність інформаційних зв'язків як усередині бухгалтерії, так і між бухгалтерією та підприємствами. Зважаючи на це, перспективною є побудова структури бухгалтерії при застосуванні комп'ютерів, що складається з двох основних відділів: відділу інформаційної системи та відділу контролю. Таким чином, розв'язання задач оперативного економічного аналізу виробничих запасів за допомогою комп'ютерів надасть можливість підвищити якість оперативного управління не лише в процесі їх витрачання, але й на всіх інших етапах – моделювання, нормування, забезпечення.

Висновки. Проведені наукові дослідження показують, що процес обліку надходження та використання виробничих запасів є трудомісткою ділянкою, тому на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких – запущеність обліку, що призводить до великих утрат запасів. Усе це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються невирішеними багато важливих питань, пов'язаних з розробкою науково обґрунтованої системи обліку виробничих запасів.

Загальні рекомендації з удосконалення організації обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах можуть бути наступними:

1) щоб уникнути помилок і порушень при зборі і реєстрації оперативних фактів, виробничих запасів, що підлягають обліку, доцільно розробити детальні інструкції конкретним виконавцям (у вигляді посадових інструкцій, виписок з графіків документообігу) про порядок і терміни реєстрації даних, а також використовувати систему заохочень і покарань при виконанні виконавцями своїх обов'язків. Проведення контрольних заходів (ревізії, звірки, інвентаризації) знижує ризик неефективної системи збору і реєстрації оперативного факту;

2) використання на всіх ділянках обліку уніфікованих форм документації. Для цього необхідно розробити наказ по підприємству, в якому визначити перелік осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів;

3) на кожному сільськогосподарському підприємстві розробити графік документообігу з обліку виробничих запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документу;

4) детально прописати у посадовій інструкції необхідність обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів та ступеню відповідальності працівника бухгалтерії;

5) здійснення перевірки службами внутрішнього контролю дотримання вимог законодавства в частині організації документування операцій, пов'язаних з обліком запасів;

6) на кожному підприємстві розробити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коблянська О.І. Фінансовий облік: [навч. посіб.] / О.І. Коблянська. – К.: Знання, 2007. – 471 с.
2. Левченко О.П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів / О.П. Левченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 4(28). – С. 266–270.
3. Малюга Н.М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи: [монографія] / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 384 с.
4. МСФО 2 «Запаси» (IAS 2. Inventories) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
6. Рибалко О.М. Удосконалення обліку виробничих запасів / О.М. Рибалко, О.В. Болдуєва // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2008. – № 6. – 210 с.
7. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
8. Сирцева С.В. Облік запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект / С.В. Сирцева, А.С. Криклива, Р.О. Співаченко // Глобальні та національні проблеми економіки: зб. наук. праць Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 5. – С. 1031–1035.
9. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: [підручник] / Н.М.Ткаченко. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.
10. Фінансовий облік: [підручник] / Л.В. Нападовська, А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 700 с.
11. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: [підручник] / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксінко, М.І. Беленкова [та ін.]; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.